

УДК 821.161.4-312.1.09

«РОКОВАНА ДОБА» – ЕПОХА В ПОВОЄННІЙ ЛІРИЦІ ЄВГЕНА МАЛАНЮКА

Ігор ВАСИЛИШИН

*Національний університет «Львівська політехніка»,
вул. С. Бандери, 12, Львів, Україна, 79013*

Розглянуто філософську лірику Євгена Маланюка, висвітлено провідні мотиви у творчості поета воєнного і повоєнного періодів, виділено основні екзистенційно-філософські концепти, пов'язані з ідеями «трагічного оптимізму» і «трагічного стоїцизму» в трактуванні проблем тогочасної епохи.

Ключові слова: трагізм епохи, екзистенційні мотиви, доба абсурду, технократизм, «свобода вибору».

Лірика Євгена Маланюка періоду війни і особливо повоєнних років – це (у світоглядному контексті) своєрідний етап переходу від філософії «трагічного оптимізму» до переосмислення ідей «трагічного стоїцизму», період духовного «перетворення» (за Р.-М. Рільке) та оновлення поета. Цей період не змінив, а, навпаки, доповнив, поглибив художньо-поетичний світ Є. Маланюка новою гамою світоглядно-філософських концептів, мистецьких образів, лірико-філософських мотивів. Власне, аналізуючи саме цей період творчості, можна говорити про посилення і своєрідну кристалізацію екзистенційних мотивів, філософсько-екзистенційних концептів, що визначали поетичне буття-у-світі Є. Маланюка в часи «нерадісної доби».

У період «від початку війни до другого ісходу» (Л. Куценко) письменник опинився в Регенсбурзі (Німеччина). Він став одним із засновників й активних діячів МУРу, хоча ставлення до цієї письменницької організації в поета було неоднозначним і за деякий час він припинив своє членство в МУРі. Великий життєвий досвід давав змогу Є. Маланюкові бачити й аналізувати те, до чого не здатні були багато українських письменників і літературних діячів, засліплених ідеєю месіаністичної місії МУРу та часом надто ілюзорних перспектив створення й розвитку «великої літератури». У листі до Уласа Самчука від 27.09.1946 року Є. Маланюк з властивою йому безкомпромісністю і сарказмом дав оцінку діяльності української еміграційної спільноти і МУРу: «Решта – дрібниці, їх метушня, керована ниточками ззаду (ляльковий театр), їх глибокодумні реферати, до п'яну дурні і глупі, як ніч, їх партрозбрунькованість, навіть їх науковість, навіть МУР, що зробився, що робиться мур'Ом і стане ще одним огнищем мікробів (до речі: випечіть геть звідгіль моє ім'я)» [14, с. 150]. Проте, навіть вийшовши з МУРу, Є. Маланюк брав активну участь у літературному житті емігрантської спільноти: виступав з доповідями, друкував свої твори у виданнях «МУР», «Арка», «Літаври»,

«Заграва», «Вежі», «Україна і світ», «Українська літературна газета». Життя Є. Маланюка у повоєнні роки було складним: окрім матеріальних незгод, його, як і багатьох інших українських письменників, переслідувало «марево родіни» – насильницька репатріація як «військового злочинця», якої від імені СРСР вимагав прокурор Вишинський. Тривога за свою долю й особливо за долю дружини та сина, самотність, відчай якнайповніше передають листи до У. Самчука: «Нерви – вже на границі. Дещо працював, так що відпочинок мусить бути. Нічого не пишу півтора року – не можу. Отже суспільство (пожался Боже), коли воно в теорії існує, мусить мені раз в житті прийти з поміччю» (1946) [14, с. 109]. «А потім знову школа, хамство, біль і самота, та така самота, що коли б хтось надсорокував її, то певно волів би найгірше від неї» (19.XI.46) [14, с. 162]. Душевний стан поета: його неспокій, тривогу і навіть відчай – передав У. Самчук: «Каже, що має до мене якісь справи, але думаю, що це просто бажання побути з кимось, що може йому допомогти морально. Його мучать також депресії, це перехід на інші моральні висоти, це повільна зміна ґрунту буття» [14, с. 117]. Це був період глибокої, часом епістемологічної самотності, проте, як слушно зауважив Микола Крупач, «...самотність таких людей, хоч і є особистою драмою, все ж прогресивна. Вона дає змогу митцеві врешті-решт відійти від буденного, чужого йому світу та напруженням духовних зусиль поринути у світ майбутнього і побачити там трагедії й випробування, що чекають на людину як особистість чи суспільство загалом. І якщо це митець богоданий – заспокоїти своє серце вірою в життя прийде. Та митець за своє напружене бажання прорватись у глибини духу, а отже, досконалості, повинен розплачуватися власною долею» [5, с. 78–79]. Саме ця «зміна ґрунту буття», відчуття крайньої самотності, проте, тонко загострили розуміння в усій свої трагічності реалій нової доби, спричинили переосмислення багатьох життєвих явищ. Період філософського «перетворення» Є. Маланюка увінчався віршем-сповіддю «Серпень», написаним уже в заокеанській еміграції. «Самота» – як усвідомлення «свободи вибору», який людина робить сам на сам зі своєю совістю через переосмислення (часом болоче й трагічне) своєї сутності. Тому «самота» – це «завжди висота», це шлях до пізнання себе і через пізнання себе – світу. Основним у житті Є. Маланюка, що змінило деякі акценти поетової творчості, стало трагічне розуміння втрати рідної землі назавжди, екзистенційно-філософський аналіз трагедії людського «я» в «розбожену» епоху, подолання кризи «межової» ситуації, у якій опинився письменник, що й відбилося в його творах цих років. «Війна з її підсумком, – зауважив Л. Куценко, – стала своєрідною межею, що поділила життя письменника (і його бачення світу) на до і після неї» [6, с. 318]. Екзистенційний конфлікт між бажаним і нездійсненим є однією з домінант творчості поета періоду 1944–1949 років. Україна, служінню якій він віддав своє життя, усі свої творчі сили, яка, як здавалося ще на початку війни, після знищення сталінського режиму стане не лише мрією, а й реалією, залишається мрією-ілюзією назавжди.

У повоєнній ліриці Є. Маланюка однією з провідних тем залишається тема кризи епохи і, власне, смерті епохи технократизму, що повністю знеособила людину. У статті «Поетія і вірші», написаній ще в 1936 році, письменник охарактеризував «роль» науки, яка, дегуманізувавшись, почала повністю визначати суспільне життя. Є. Маланюк

підкреслював, що сучасна наука з домінуючою в ній категорією «розуму» у своєму «раціоналістично-позитивістичнім поганстві» й великих технічних досягненнях спричинилася «до повної затрати душі» [9, с. 144]. Панування науки в усіх сферах суспільного життя, вихолощення духовних ідеалів призвело до технократизації суспільства й втрати особистості, а початок і середина ХХ століття злилися в одне поняття – криза епохи. «І якою ж страшною ціною, ціною душі (себто не смертності), тією ціною, за яку він [“Мефістофель-Люципер”], звичайно, купував всіх Фавстів, – платимо ми тепер за його по-шулерськи підсунені нам “технічні досягнення” і всі завоювання т. зв. “поступу”» [9, с. 146], – наголошував Є. Маланюк. Розкриваючи погляди письменника на стан сучасної епохи, Олег Баган зазначив: «Це наступ абсолютного Зла, яке нівелює все: духовність, ієрархію, смаки, органічність, національність, творче натхнення. Це омертвлення людини шляхом виривання її із традиційної культури й занурення у штучність і розважальність маскультури, у безнаціональне, асакральне, аестетичне, чисто технічне “продукування” різних ширвжиткових, але задекорованих “ізмів” та “азмів”» [1, с. 66]. У статті «Поет епохи (Є. Маланюк)» (1946) Володимир Державин, розглядаючи й порівнюючи творчість Є. Маланюка і М. Рильського як «поетів епохи», зауважив: «Навпаки, найвища й найшляхетніша питоменна риса поезії Маланюка – її безмежний емоційний трагізм – була найвищою мірою співзвучна естетичним ідеалам тієї середньоевропейської “доби між двох воєн”, що сутерувала поетові найрафінованіші апокаліптичні настрої, як-от у “Передчутті”» [2, с. 150]. Погляди Є. Маланюка на епоху як добу технократичної катастрофи, суспільство, яке «затратило душу», знецінивши право людини на духовний розвиток, екзистенційно-філософське осмислення трагічної дисгармонії світу, переживання драматизму буття, пов’язане з втратою рідної землі, – усе це лягло в основу повоєнної лірики поета. Іван Дзюба, пишучи про виміри «світопочування» Є. Маланюка, характеризуючи їхню цілісність, наголошував: «В більшості поезій сюжет душевного переживання й емоціоналізованої думки “проходить” усіма рівнями включеності поетового “я” у світове буття, і споглядання пейзажу органічно обертається на міфологізовану історичну дію, а любовне одкровення стає вираженням патріотичної пристрасті, бо образ України концентрує в собі всі поетові чуття й думки» [3, с. 403].

Аналізуючи творчість письменника повоєнного періоду, доцільно розглядати її в межах не тільки хронологічних, а й суспільно-історичних, беручи до уваги поезії автора, написані в період 1940–1949 років і вміщені до різних збірок, видрукованих пізніше. Період війни для Є. Маланюка завершився, по суті ще 1943 року, коли стало врешті-решт зрозуміло, що жодних надій, які покладали українські емігранти на те, що після завершення Другої світової війни може змінитися геополітична карта України, і вони зможуть колись потрапити на рідну землю, немає. Окрім того, вже 1944 року сталінський тоталітарний режим почав просуватися вглиб Європи. Як зазначив Віктор Неборак, «Другий період, що увібрав розмах і наслідки нечуваної світової бойні, посиливши трагедійність світопочування поета, скерував його творчість від зумисне позбавленого ліризму “державного” поетичного будівництва до проблем особистості, захопленої вибором історії. З ідеї державності поставала ієрархічність світобудови в

світоглядній концепції Є. Маланюка» [12, с. 178]. Спорідненість письменника в цей період з ідеями «трагічного стоїцизму» виявляється не тільки на рівні екзистенційних концептів, які в жодному разі не піддаються редукції до меж однієї світоглядно-філософської течії, але і в образній поетиці, у побудові поетичної моделі світу, трагічного за своєю суттю. «Маланюк створив свій власний світ, лишив літопис доби, в якій жив і творив» [7, с. 382], – додав Леонід Лиман. Поет, звичайно, перегукується з письменниками й філософами-екзистенціалістами, коли вони використовують художні прийоми вираження своїх ідей. Спорідненість з деякими ідеями екзистенціалізму в поглядах на трактування епохи – «нерадісна доба», «сліпа» й «глуха» доба, «початок світової ночі», «сатанинська доба» (Є. Маланюк), епоха «розбожнення» (К. Ясперс), час «світової ночі» (М. Гайдеггер), «розбитий світ» (Г. Марсель), – людське буття-у-світі, мистецтво знаходимо і в публіцистичних працях Є. Маланюка. У ліриці цього періоду тематично й ідейно поглиблюється екзистенціалістська філософія життя, зокрема ідея «трагічного стоїцизму», парадигма якої змінюється від понять «я і держава» – до «я і рідна земля». Варто зазначити, що «трагічний стоїцизм» з огляду на історичний досвід української нації, не є для українця новою філософією, він глибоко закорінений у генетичній пам'яті народу, знищеного протягом століть. Початок зміни певних акцентів у творчості поета пов'язаний з розумінням того, що його Україна починає дедалі віддалятися від нього, загострює відчуття емігранта-вигнанця. Вірш «Доба», написаний 1943 року, якнайкраще ілюструє поетове розуміння епохи, усвідомлення себе як людини цієї епохи й осмислення філософії життя й світобудови. Людське життя швидкоплинне й минує, а людина є лише невеликою часткою всесвіту, «атомом», з яких і складається велетенський всесвіт. Уже перші поетичні рядки дають змогу відчувати всю екзистенційно-філософську спрямованість поезії:

Родина – тільки вбогий човен
На невмолимих бурунах [11, с. 425].

Поезія є дуже особистісною: у ній звучить не лише голос Маланюка-воїна, Маланюка-державотворця – «імператора залізних строф», а й голос Маланюка-«мужа», Маланюка-батька. Заклична, дієва семантика узагальнено-особових речень стосується і його, поета, і всіх, хто ще не втратив віри в майбутнє:

Твій біль, як мить.
Твоє життя – поглянь – як атом.
Вичерпуй воду. Затикай
Пробоїни. Будь мужем, татом.
Керуй. Молись. Не нарікай [11, с. 425].

Цитуючи цей уривок, відразу хочемо пояснити, чому ці рядки не йдуть урозріз з нашим тлумаченням вірша як поезії екзистенціалістського спрямування. Багато дослідників трактують екзистенціалізм лише як «філософію песимізму», випускаючи з поля зору гуманістичні концепти філософії екзистенції. Як приклад, наводимо

визначення екзистенціалізму одного з найвідоміших теоретиків цієї філософії Жана-Поля Сартра, яке беремо за основу, аналізуючи творчість Є. Маланюка: «...екзистенціалізм визначає людину за її справами, ні як песимістичний опис людини: насправді немає більш оптимістичного вчення, оскільки доля людини – у ній самій. Екзистенціалізм – це не спроба відбити в людини бажання діяти, бо він говорить людині, що надія лише в її діях, і єдине, що дозволяє людині жити, – це надія. Отже, у цьому плані ми маємо справу з мораллю дії та рішучості» [15, с. 335]. Маланюкове *contra spem spero* звучить у поезії «Доба» мужньо й трагічно, адже життя таке коротке, а дорога додому («шлях Одиссея») така далека. Філософська опозиція *надія–безнадія* є в поета виявом екзистенціального конфлікту між бажаним і нездійсненням, і поет розуміє нездійсненність його мрій, бо «сліпа» й «глуха» доба, доба абсурду, позбавила людей права жити на рідній землі. Надія, що «десь скінчиться міф сторіч» і всі вигнанці повернуться на рідну землю, ще існує, проте, чи вистачить життя на цей шлях додому, адже сили вичерпуються і за плечима стоїть смерть («печера-ніч»). «І ти, що полум'я був повен, // Затихнуть змушений тепер», – пише поет. Є. Маланюк дав філософсько-поетичне визначення тогочасної епохи: «Сама доба – глухий Бетховен, // Сама доба – сліпий Гомер» [11, с. 425].

Уже пізніше, в період заокеанської еміграції, письменник у листі до О. Сембай-Галицької від 21 жовтня 1959 року написав: «Сатанинська доба, в якій нам судилося жити, вимагає міцних нервів на кожному кроці і в кожную хвилину. А ми – нашим вихованням, вдачею і “старомодною” етикою та “етикетою” мало до цієї доби надаємося. Ми майже безборонні.

І це, власне, є те що часом наше (а моє зокрема) життя висить на волосинці молитви лише» [10, с. 404].

Заглиблення у власну екзистенцію дає змогу поетові відтворити трагізм індивідуальної життєвої драми, адже «глуха» й «сліпа» доба намагається стерти людину й усе людське. І скільки ж внутрішньої сили повинна мати людина, щоб вистояти і не втратити себе в епоху фізичного й духовного винищення. «Екзистенціальна ситуація людини в поезіях Маланюка, – зазначають Богдан Бойчук та Богдан Рубчак, – це те перехрестя вітрів, та головокружна точка, що її моряки називають трояндою вітрів. Можна знайти багато величі, багато суворої краси в житті троянди вітрів. Але людина мусить черпати великі, величні сили з дна своєї душі, що про них вона й досі напевно не знала, щоб остаточно не впасти під цими суховійними вітрами» [4, с. 37]. Щоб дійти до автентичного існування, тобто модусу, в якому людина бере повну відповідальність за своє існування, вона повинна пройти важке випробування екзистенційної тривоги й відчаю, тобто тривоги людини, що зіткнулася з межею свого існування, якою для Є. Маланюка в повоєнний період стало усвідомлення всієї глибини трагізму власної долі і незворотної втрати рідної землі. Осмислення епохи, доби, місця людини, її долі в період світової кризи знаходимо й в інших поезіях цього періоду, проблематика яких торкається і загальнолюдських, і особистісних моментів. «Бездоріжжям злої ночі» постає доба в поезії «І день, і ніч» (1943). Всесвітнє зло, що панує над світом і людьми, символізує в поезії «Мартівські іди» крах епохи, хаос, знищення людини.

Є. Маланюк завершує вірш екзистенційно-філософським осмисленням людської долі в добу всесвітнього зла «розбожненої епохи»:

І Доля відійде з невідомим чолом
В несьогосвітню самоту свою [11, с. 437].

«Розтерзане людське життя», спалене «рокованою добою», епоха, що залишає по собі «кістки, руїни і горби», «пустелі нив, цвинтарища осель і дібров», «гнані у безвість відірвані діти землі» – мотиви поезій «Мартівські іди» («Зближаються мартівські іди...»), «Елегії» («Ти була Іспанія, Еллада...», «О, серце крихке, душе кам'яна й окаянна...»), у яких поет дає розгорнуту картину всесвітньої катастрофи, що поглинула все людство, відтворює трагедію України й українців у період тотального знищення, фізичного й духовного. Поет продовжує боротьбу з «владою “гада”-Антихриста» (М. Крупач). Поезія «О, серце крихке, душе кам'яна й окаянна...» завершується риторичним запитанням-надією, зверненням у майбутнє: «Де ж Персеполіс твій, тьмянозорий і злий Олександр, // Сонце битв духотворчих і яра на лезах любов?» [11, с. 440].

Тему трагічного «неповернення», незворотності історичних подій, які поет відчуває й переживає дедалі глибше, знаходимо у вірші «Ісход II», який є своєрідним прощанням Є. Маланюка з Україною навіки. Ключові категорії – «марнота зусиль», «страждання», «біль» – співвідносяться з екзистенціальними категоріями «страху» і «страждання» в Серена К'єркегора (трактат-есе «Страх і трепет»). Поет усвідомлює, що в майбутньому йому залишаться лише болучі спогади про Україну, яка осяде в його пам'яті віртуальним образом, і цей вічний біль, страждання – це його хрест, це те, чим несправедливо карає його доля, чим він повинен заплатити за безмежну відданість і любов до рідної землі. «Є. Маланюкові судився його хрест, якого він нестиме усе життя позаукраїнським Вавилоном, але з Україною в серці. Нестиме тяжко, але не падаючи, не перекладаючи на плечі інших, нестиме як воїн, поет нації» [13, с. 3], – зазначив Тарас Салига. В останніх рядках вірша звучить трагічне усвідомлення й філософсько-стоїчне, мужнє сприйняття незворотності життєвого шляху, визначеного поетові долею:

... І довга путь ось стелиться в безкрай –
Її не відвернуть, її не стерти,
Бо лиш вона веде в Твій чорний рай
З пустелі самоти і смерті [11, с. 403].

Символом «чорного раю» є та реальна Україна з її тогочасним режимом, яку Є. Маланюк вже ніколи не побачить. Поет, створюючи образ сучасної України, використав блискучий оксиморон, антитетичність якого дає змогу зрозуміти всю глибину душевних переживань: любові–ненависті, внутрішнього розпачу й трагічного, проте мужнього сприйняття дійсності. «Чорний рай» – це символ батьківщини поета, «приреченого на еміграцію» (Т. Салига), який залишається в «пустелі самоти і смерті». Часові координати вірша – до і після – виявляються в зміні образу України: від «тихого раю» до «чорного раю». Образ пустелі в поезії Є. Маланюка є наскрізним

і з'являється в багатьох поезіях: «пустеля людська» («Демон мистецтва» (П. «І день, і ніч. І вічно сам...»)), «пустеля віддалі» («Навіки розірвали руки...»)), «пустиня зла» («Під Новий рік»)), «пустеля просторів сумних» («Поліття» («Пізня осінь – проказою – знов...»)), «фатаморгани пустині» («Tertia vigilia»)), «рай земний – сліпа пустеля» («Гірка солодкість жінки! Так...»)), цикл «Людське»)), «пустеля – вся земля» («З вагона»)), «пустиня» («Доба»)), «пустелі піль» («Чепурні, супокійні оселі...»)), «печаль, пустеля» («Юрієві Дараганові»)), «душі – випалені, як пустеля» («Епоха»)). Пустеля є символом самотності, відчуження і врешті-решт символом смерті, що невідступно стоїть за плечима кожної людини.

Продовженням «антитехнократичної теми» й розкриттям проблеми кризи епохи, яку поет висвітлює у творах попередніх років («Технократія», «Послання», «Катастрофа»)), є вірш «Ані вершин, ані низин...» (1949) – перша поезія, написана в США. Вірш цікавий своїм геополітичним концептом, розширеним від меж Європи до Америки. Кожен рядок – це символ технократичної епохи, яка несе людству й людині лише смерть («і чоловік навек потух»). «Сумне ристалище машин», «мстива, зраджена природа», «небо, що його безкрай покинув Бог», «злий коктейль асфальту й нафти», «чад стоповерхових скель», «шляхи безрадінних пустель», «злобно визволений атом» – символи нової чужини і водночас епохи, де «згашено життя і дух». У Новому світі оголена технократія постає для Є. Маланюка у стократ страшнішою, бо в ньому відсутній «дух Європи», який для кожного європейця визначає автентичну кореневу систему цінностей. Отже, криза епохи й загибель людини в епоху технократії розширюється в поетичному світогляді Є. Маланюка до світових масштабів, набуваючи рис апокаліптичного пророцтва. Якщо наука і голий технократизм починають випереджати розвиток й утвердження духовних орієнтирів суспільства, його моральних цінностей, – це призводить до страшних апокаліптичних наслідків.

Варто додати, Є. Маланюк завжди залишався поетом епохи, розуміючи та постійно акцентуючи вагому роль мистецтва слова у формуванні її духовної і метафізичної суті. У «Листі до молодих» письменник писав: «Мистці перші відчувають повів нової епохи, бо вони – в найліпших своїх представниках – завжди чатують на границі прозріння. В інших галузях творчості, де елемент мистецтва більш прихований, зміни епох проходять більш еволюційно, з дня на день. Навіть філософська думка іде, сказати б, в ар'єргарді і формулює здебільша *post factum* – тому серед філософів пророки трапляються рідко» [8, с. 323]. Власне, саме «пророче візіонерство» (М. Крупач) поета засвідчує глибинне розуміння особливостей минулого, сучасного та майбутнього епохи на всіх рівнях – світоглядно-філософському, історіософському, морально-духовному. Протистояння негативним явищам епохи ціною духовного стоїцизму, морального виклику і мистецького двобою склало основу лірико-філософської поезії Є. Маланюка повоєнних років.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Баган О.* Ідейно-культурологічний модус вісниківства (До проблеми переосмислення явища) / Олег Баган // *Визвольний шлях*. – 2006. – Кн. 11. – С. 48–69.
2. *Державин В.* Література і літературознавство : [вибрані теоретичні та літературно-критичні праці : [наук. вид.] / Володимир Державин ; [упоряд. С. Хороб]. – Івано-Франківськ : «Плай», 2005. – 492 с.
3. *Дзюба І.* Поезія вигнання / Іван Дзюба // *Маланюк Є.* Земна мадонна. Вибране / Євген Маланюк. – Словацьке педагогічне видавництво у Братиславі, Острава, 1991. – С. 396–405.
4. Координати. Антологія сучасної української поезії на заході : [у 2 т.] / [упоряд. Богдан Бойчук і Богдан Т. Рубчак]. – Нью-Йорк : Сучасність, 1969. – Т. 1. – 1969. – 372 с.
5. *Крупач М.* «Я – кривавих шляхів апостол...» : до проблеми пророчого візонерства в історіософських поглядах Є. Маланюка / Микола Крупач // *Українське літературознавство*. – Львів : Світ, 1995. – Вип. 61. – С. 76–92.
6. *Куценко Л.* «Dominus Маланюк : тло і постать» : монографія / Леонід Куценко. – К. : Вид. центр «Проміт», 2002. – 368 с.
7. *Лиман Л.* Про щирого друга / Леонід Лиман // *Маланюк Є.* Земна мадонна. Вибране / Євген Маланюк. – Острава : Словацьке педагогічне видавництво у Братиславі, 1991. – С. 372–386.
8. *Маланюк Є.* Земна мадонна. Вибране / Євген Маланюк. – Острава : Словацьке педагогічне видавництво у Братиславі, 1991. – С. 372–386.
9. *Маланюк Е.* Книга спостережень : проза : [у 2 т.] / Євген Маланюк. – Торонто, Онт. Канада : Видавництво «Гомін України», 1962. – Т. 1. – 1962. – 528 с.
10. *Маланюк Є.* Повернення : Поезії. Літературознавство. Публіцистика. Щоденники. Листи / Євген Маланюк. – Львів : Світ, 2005. – 496 с. – (Серія «Ad Fontes – До джерел»).
11. *Маланюк Є.* Поезії / Євген Маланюк ; [упоряд. ; передмова Т. Салига, прим. М. Старовойт ; мист. оформл. О.Тищук]. – Львів : УПІ ім. Івана Федорова ; «Фенікс ЛТД», 1992. – 686 с.
12. *Неборак В.* Євген Маланюк / Віктор Неборак // *Історія української літератури ХХ століття* : [у 2 кн.] : [підручник] / [ред. В. Г. Дончик]. – К. : Либідь, 1998. – Кн. 1 : Перша половина ХХ ст. – 1998. – С. 177–182.
13. *Салига Т.* Вогнем пречистим / Тарас Салига. – Львів : Світ, 2004. – 184 с.
14. *Самчук У.* Плянета Ді-Пі. Нотатки й листи / Улас Самчук. – Вінніпег, Канада, 1979. – 354 с.
15. *Сартр Ж.-П.* Екзистенціалізм – это гуманізм / Жан-Поль Сартр // *Сумерки богів* / [сост., общ. ред. А. А. Яковлев ; перевод.]. – М. : Политиздат, 1990. – С. 319–344.

*Стаття надійшла до редколегії 01.03.2016
Прийнята до друку 20.05.2016*

«FATEFUL EPOCH» – THE EPOCH IN YEUVHEN MALANIUK’S POST-WAR LYRICS

Ihor VASYLYSHYN

*Lviv Polytechnic National University,
12 St. Bandera St., Lviv, Ukraine, 79013*

The article deals with Yevhen Malaniuk’s philosophical lyrics, highlights the major themes in his poetry of war and post-war periods and identifies the key existential and philosophical concepts related to the ideas of «tragic optimism» and «tragic stoicism» in approaching the contemporary problems.

Keywords: the tragedy of the epoch, existential motifs, the time of absurdity, technocratism, «freedom of choice».